

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **G. J.**, bývajúcej vo V., zastúpenej JUDr. J. G., advokátom v M., proti žalovaným **1/ Ing. M. H., 2/ Z. H.**, obom bývajúcim v Ž., **3/ J. H., 4/ R. H.**, obom bývajúcim v T., o **vydanie bezdôvodného obohatenia**, vedenej na Okresnom súde Martin pod sp.zn. 10 C 609/2000, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky, proti rozsudku Okresného súdu Martin z 19. septembra 2006 č.k. 10 C 609/2000-270 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo 16. novembra 2007 sp.zn. 10 Co 4/2007, rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 16. novembra 2007 sp.zn. 10 Co 4/2007 a rozsudok Okresného súdu Martin z 19. septembra 2006 č.k. 10 C 609/2000-270 v časti výrokov, ktorými súdy rozhodovali o náhrade trov konania žalobkyne proti žalovaným **1/ až 4/ z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súdu Martin na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Martin rozsudkom z 19. septembra 2006 č.k. 10 C 609/2000-270 zaviazal žalovaných **1/, 2/** zaplatiť žalobkyňu spoločne a nerozdielne 1 110,-- Sk (36,85 EUR) s príslušnými úrokmi podľa vzniku omeškania a vo zvyšku uplatneného nároku žalobu zamietol. Žalobkyňu zaviazal zaplatiť žalovaným **1/, 2/** náhradu trov konania 65 808,-- Sk (2 184,43 EUR) na účet právnej zástupkyne žalovaných. Žalovaných **3/, 4/** zaviazal spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyňu 10 810,-- Sk (358,83 EUR) s príslušnými úrokmi z omeškania podľa vzniku omeškania a vo zvyšku uplatneného nároku žalobu zamietol a rozhodol, že žalobkyňa a žalovaní **3/, 4/** nemajú proti sebe právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozsudku považoval žalobu čo do právneho základu za dôvodnú. Výšku bezdôvodného obohatenia za obdobie od 7. decembra 1998 do 31. decembra 2003 určil v zmysle vyhlášky č. 465/1991 Zb. a od 1. januára 2004 podľa úvahy súdu. O trovách žalovaných **1/, 2/** rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p. s poukazom na ich neúspech v konaní vzhľadom na uplatnenú výšku len v nepatrnnej časti. O trovách žalovaných **3/, 4/** rozhodol v zmysle § 142 ods. 2 O.s.p. zohľadňujúc čiastočný úspech účastníkov v konaní.

Krajský súd v Žiline na odvolanie žalobkyne rozsudkom zo 16. novembra 2007 sp.zn. 10 Co 4/2007 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil vo výroku, v ktorom vo zvyšku uplatneného nároku voči žalovaným 1/, 2/ žalobu zamietol tak, že žalovaných 1/, 2/ zaviazal spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni 8 633,20 Sk (286,57 EUR) spolu so 17,6 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 2 775,50 Sk (92,13 EUR) za obdobie od 2. augusta 2001 do zaplataenia, s 13 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 3 071,-- Sk (101,94 EUR) za obdobie od 10. júna 2003 do zaplataenia a s 8 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 2 786,70 Sk (92,50 EUR) za obdobie od 1. júla 2006 do zaplataenia, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti rozsudok potvrdil. Žalobkyňu zaviazal zaplatiť žalovaným 1/, 2/ spoločne a nerozdielne trovy konania 69 668,-- Sk (2 312,55 EUR) na (bližšie nešpecifikovaný) účet ich právnej zástupkyne. Ďalej zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, v ktorom vo zvyšku uplatneného nároku voči žalovaným 3/, 4/ žalobu zamietol tak, že žalovaní 3/, 4/ sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni 343,-- Sk (11,39 EUR) spolu so 17,6 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 80,-- Sk (2,66 EUR) od 4. augusta 2001 do zaplataenia a 8 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 148,-- Sk (4,91 EUR) od 1. júla 2006 do zaplataenia, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti rozsudok potvrdil a rozhodol, že žalobkyňa a žalovaní 3/, 4/ nemajú proti sebe právo na náhradu trov konania.

Na základe podnetu žalobkyne podal proti rozsudku okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu v časti výrokov, ktorými súdy rozhodovali o náhrade trov konania žalobkyne proti žalovaným 1/ až 4/ mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol, aby dovolací súd oba uvedené rozsudky v napadnutej časti zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil tým, že rozhodnutia oboch súdov v napadnutej časti spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci. Uviedol, že v zmysle § 142 O.s.p. platia o trovách konania dve základné zásady, t.j., že sa hradia len trovy potrebné na účelné uplatnenie alebo bránenie práva a že sa právo na náhradu trov konania riadi mierou procesného úspechu (§ 142 ods. 1 a 2 O.s.p.). Ustanovenie § 142 ods. 3 O.s.p. predstavuje výnimku zo zásady zodpovednosti za výsledok sporového konania. Ak prichádza do úvahy o náhrade trov konania rozhodnúť podľa § 142 ods. 3 O.s.p. z dôvodu, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo úvahy súdu, je logicky vylúčené účastníkovi plnú náhradu trov konania priznať z dôvodu, že mal neúspech v pomerne nepatrnej časti. V predmetnom konaní žalobkyňa preukázala, že je výlučnou vlastníčkou parciel, ktoré nehnuteľnosti užívajú žalovaní 1/ až 4/ bez právneho dôvodu. Žalovaní užívajú bez platnej nájomnej zmluvy predmetné pozemky od obdobia, keď sa stali majiteľmi rekreačných chat. Je teda nepochybné, že žalobkyňa preukázala hmotnoprávny základ nároku (§ 451 Občianskeho zákonníka). Pri uplatnení nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia žalobkyňa musela v žalobe

uviesť požadovanú výšku bezdôvodného obohatenia. Z povahy tohto nároku, v dôsledku odmietnutia žalovaných uzatvoriť nájomnú zmluvu (oprávnenosť dôvodov, ktoré ich k tomu viedli, nebola pred súdom preukázaná) vyplývalo, že stanovenie výšky plnenia bude závisieť od úvahy súdu. Preto základom pre stanovenie náhrady trov konania v tomto prípade nebola suma v žalobe uplatnená, ale suma súdom prisúdená. Je tak zrejmé, že ak súd rozhodoval o výške uplatneného nároku podľa voľnej úvahy, mal o náhrade trov konania žalobkyne rozhodnúť v zmysle § 142 ods. 3 O.s.p., pričom základom pre výpočet trov právneho zastúpenia mala byť prisúdená výška plnenia. V konečnom dôsledku sa sudy nezaoberali možnosťou aplikácie § 150 O.s.p. Žalobkyňa je stará, osamelá osoba, ktorej zdrojom príjmu je len starobný dôchodok a jej sociálne pomery každý finančný výdavok zaťažuje. Pri posudzovaní dôvodov osobitného zreteľa treba prihliadnúť na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery všetkých účastníkov. Významnými z hľadiska aplikácie § 150 O.s.p. sú tiež okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu práva na súde, postoj účastníkov v priebehu konania a pod.

Žalobkyňa sa v plnom rozsahu stotožnila s obsahom mimoriadneho dovolania.

Žalovaní 1/ až 4/ sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že boli splnené podmienky pre podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky a že je prípustné, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozsudky krajského a okresného súdu, ako aj konanie, ktorý týmto rozhodnutiam predchádzalo a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

Podľa § 142 ods. 1 O.s.p. účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Podľa § 142 ods. 2 O.s.p. ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiaden z účastníkov nemá na náhradu trov právo.

Podľa § 142 ods. 3 O.s.p. aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal úspech v pomerne nepatrnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu.

V ostatnom prípade z dikcie zákonného ustanovenia vyplýva, že úvaha súdu sa môže týkať len skutkových okolností, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie o výške plnenia. Pokiaľ sa ňou rieši základ uplatňovaného nároku, použitie ustanovenia § 142 ods. 3 O.s.p. z hľadiska rozhodovania o trovách konania neprichádza do úvahy. Úvaha o výške plnenia sa musí opierať o hmotné právo. Ide spravidla o právne normy, v hypotéze ktorých je rozsah nároku upravený len vymedzením právne relevantných kritérií a jeho určenie sa ponecháva na rozhodnutie konkrétnym okolnostiam danej veci. V takom prípade nie je pre priznanie plnej náhrady trov podstatné to, v akom rozsahu bol účastník (žalobca) vo veci čiastočne úspešný (či bol úspešný len v nepatrnej časti alebo v prevažnej časti) a ani to, akú sumu v pomere ku súdom priznanej výške plnenia uplatňoval. Za neúspech sa totiž nepovažuje rozdiel medzi požadovanou výškou nároku a výškou prisúdenou. Predpokladom pre použitie tohto zákonného ustanovenia a jeho ostatne uvedeného dôvodu (okrem, že účastník mal vo veci úspech len čiastočne) je výlučne skutočnosť, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu. Ak tento predpoklad je splnený, je pri rozhodovaní o náhrade trov konania potrebné zásadne aplikovať ustanovenie § 142 ods. 3 O.s.p.

Vychádzajúc z uvedeného v preskúmvanej veci, s ohľadom na predmet konania, argumentácia použitá v mimoriadnom dovolaní v súvislosti s rozhodovaním o trovách konania v zmysle ustanovenia § 142 ods. 3 O.s.p. v prospech žalobkyne (bez ohľadu na skutočnosť, že časť žalobkyňou uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia jej nebola priznaná v dôsledku úspešne uplatnenej námietky premlčania) nie je presvedčivá. Inak je to ale v prípade možnosti rozhodnutia o trovách konania podľa § 150 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého v prípade existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Zo slovného znenia tohto zákonného ustanovenia vyplýva, že ide o ustanovenie výnimočné, ktoré má súdu umožniť, aby pri rozhodovaní o náhrade trov konania mohol prihliadnuť k zvláštnostiam jednotlivých konkrétnych prípadov a má slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdosti. Úvaha súdu, že ide o výnimočný prípad a či sú dané dôvody hodné osobitého zreteľa, musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci. Toto ustanovenie preto nemožno vykladať tak, že možno kedykoľvek bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnému účastníkovi konania; vždy musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa je potrebné prihliadnuť v prvom rade k majetkovým, sociálnym, osobným a ďalším pomerom všetkých účastníkov konania a je potrebné vziať do úvahy nielen pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale je nutné zohľadniť aj dopad takéhoto rozhodnutia na majetkové pomery oprávneného účastníka. Významnými z hľadiska aplikácie predmetného ustanovenia sú tiež okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku (práva)

na súde, postoj účastníkov v priebehu konania a pod.

Na základe takto vymedzených hľadísk sa Najvyšší súd Slovenskej republiky stotožnil s názorom prezentovaným v mimoriadnom dovolaní, podľa ktorého preskúmaná vec poskytuje solídny základ pre aplikovanie § 150 ods. 1 O.s.p. pri rozhodovaní o trovách konania, ktorú skutočnosť však ani jeden zo súdov nižšieho stupňa nezohľadnil. Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p. Z uvedených dôvodov preto Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 243b ods. 2, 3 O.s.p. zrušil rozsudky krajského i okresného súdu v časti výrokov, ktorými rozhodovali o náhrade trov konania žalobkyne proti žalovaným 1/ až 4/ a vec v rozsahu zrušenia vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie s tým, že právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí je preň záväzný.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. júna 2009

JUDr. Jana Bajánková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová